

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Харківського коледжу
будівництва, архітектури та дизайну

Г.І.Филипенко

“20” Серпень 2020 року

ПРОГРАМА

з історії України

на основі повної загальної середньої освіти

(11 класів)

для вступу до

Харківського коледжу будівництва,

архітектури та дизайну»

ПРОГРАМНІ ВИМОГИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Вступ до історії України

Історія України як наука. Загальна періодизація. Джерела з історії України.

Поняття та терміни:

«історія», «хронологія», «історичні джерела», «археологія», «цивілізація».

Тема 2. Стародавня історія України

Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Трипільська культура. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян.

Поняття та терміни:

«археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «неолітична революція», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «привласнювальне господарство», «відтворювальне господарство», «колонізація», «кочовики» «курган».

Тема 3. Київська держава

Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, древляни, сіверяни, волиняни, уличі, тиверці, білі хорвати). Руська земля.

Утворення Київської держави (Русі-У країни). Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління Ярославичів (Ізяслав, Святослав, Всеволод). Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого в Києві. Боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість Київської держави. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської держави (Русі-України).

Поширення писемності. Розвиток культури й освіти Київської держави.

Дати:

882 р. - об'єднання північних та південних руських земель Олегом;

988 р. - запровадження християнства як державної релігії;

1097 р. - Любецький з'їзд (снем) князів;

1187 р. - перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах;

Поняття та терміни:

«племінний союз», «князь», «полюддя», «язичництво», «християнство», «шлюбна дипломатія», «роздробленість», «віче», «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ізгої», «закупи», «ікони», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «билини», «літопис».

Тема 4. Галицько-Волинська держава. Монгольська навала.

Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя. Культура Галицько-Волинської держави.

Дати:

1199 р. - утворення Галицько-Волинської держави;

1238-1264 рр. - правління Данила Романовича;

1240 р. - захоплення Києва монголами.

Тема 5. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (друга пол. XIV - перша пол. XVI ст.)

Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). «Велике князівство Руське». Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти.

Дати:

1478 р. - визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії

1489 р. - перша згадка про українських козаків у писемних джерелах;

Поняття та терміни:

«шляхта», «магдебурзьке право», «магістрат», «цехи», «Дике поле», «козак».

Тема 6. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга пол. XVI ст.)

Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.

Дати:

1556 р. - заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомої Січі;

1569 р. - Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої;

1596 р. - Берестейська церковна унія. Утворення греко- католицької церкви.

Поняття та терміни:

«українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «греко-католицька церква», «братство».

Тема 7. Українські землі у складі Речі Посполитої (перша пол. XVII ст.)

Зміни в соціально-економічному житті. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства і Османської імперії.

Поняття та терміни:

«панщина», «фільварки», «Золотий спокій».

Тема 8. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького середина XVII ст.

Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави - Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького.

Дати:

1654 р. - Переяславська рада; українсько-московський договір («Березневі статті»).

Поняття та терміни:

«Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина», «покозачення».

Тема 9. Українські землі наприкінці 50-х – у 80-ті рр. XVII ст.

Гетьманування І. Виговського, Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України.

Поняття та терміни:

«Руїна», «Великий згін».

Тема 10. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

Гетьманування І. Мазепи. Північна війна і Україна. Гетьманування І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. Розвиток культури та освіти. Києво-Могилянська академія

Дати

1708 р. - українсько-шведський союз, зруйнування Батурина;

1709 р. - Полтавська битва;

1710 р. - Конституція Пилипа Орлика;

1713 р. - ліквідація козацтва на Правобережній Україні;

Поняття та терміни:

«Конституція», «Малоросія», «козацьке бароко», «козацькі літописи».

Тема 11. Українські землі у другій половині XVIII ст.

Гетьманування К. Розумовського. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Гайдамацький та опришківський рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі. Розвиток культури, науки, освіти.

Дати:

1764 р. - остаточна ліквідація гетьманства;

1775 р. - остаточна ліквідація Запорозької Січі;

1783 р. - закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України

Поняття та терміни:

«паланка», «зимівник», «Задунайська Січ», «Коліївщина».

Тема 12. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївського братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту.

Дати:

1840 р. - перше видання «Кобзаря» Т. Шевченка;

1846-1847 рр. - діяльність Кирило-Мефодіївського братства.

Поняття та терміни:

«промисловий переворот», «національне відродження», «декабристи».

Тема 13. Західноукраїнські землі в складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848-1849 рр. Діяльність Головної руської ради (1848-1851 рр.).

Дати:

1833-1837 рр. - діяльність «Руської трійці»;

1848 р. - скасування панщини в Галичині; видання першої українськомовної газети «Зоря Галицька».

Тема 14. Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Розвиток освіти, науки, літератури, мистецтва, архітектури. «Історія русів». Собор руських вчених.

Дати:

1804 р. - заснування університету в Харкові;

1834 р. - відкриття університету в Києві.

1839 р. - ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі.

Поняття та терміни:

«романтизм», «класицизм».

Тема 15. Наддніпрянська Україна в другій половині XIX ст.

Реформи 1860-1870-х роках і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Журнал «Основа». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.). Братство тарасівців.

Дати:

19 лютого 1861 рр. - царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії;
1863 рр. — Валувський циркуляр;
1876 - Емський указ.

Тема 16. Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії в другій половині XIX ст.

Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій.

Дати:

1868 р. - створення у Львові товариства «Просвіта»;
1890 р. - створення Русько-української радикальної партії;
1899 р. - створення Української Національно-демократичної партії та Української соціал-демократичної партії.

Поняття та терміни:

«трудова міграція», «партія», «українофіли», «москвофіли».

Тема 17. Культура України в другій половині XIX – на початку XX ст.

Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники.

Дати:

1865 р. - відкриття Новоросійського університету;
1875 р. - відкриття Чернівецького університету.

Поняття та терміни:

«меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм».

Тема 18. Наддніпрянська Україна в 1900-1914 рр.

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення національного гніту в 1907-1914 рр. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну.

Дати:

1900 р. - створення Революційної української партії (РУП), першої політичної партії Наддніпрянської України;
1908 р. - створення Товариства українських поступовців (ТУП);

Поняття та терміни:

«монополія», «хутір», «відруб», «страйк».

Тема 19. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії 1900-1914 рр.

Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель.

Дати:

1900 р. - обрання А. Шептицького митрополитом греко-католицької церкви;

1907 р. - впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків.

Тема 20. Україна в Першій світовій війні.

Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на українських землях. Діяльність австрійської та російської адміністрацій у Галичині та Буковині. Українські січові стрільці (УСС).

Дати:

серпень 1914 р. - утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України.

1914 р. - Галицька битва;

1915 р. - утворення Загальної української ради;

1916 р. - Брусиловський прорив.

Поняття та терміни:

«світова війна», «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство».

Тема 21. Українська революція.

Революційні події в Україні в 1917 - на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення українців. Універсали Української Центральної Ради (УЦР). Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Проголошення радянської влади. Перша війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР.

Дати:

березень 1917 р. - утворення Української Центральної Ради;

квітень 1917 р. - Всеукраїнський Національний конгрес;

червень 1917 р. - I Універсал УЦР;

липень 1917 р. - II Універсал УЦР;

листопад 1917 р. - III Універсал УЦР;

22 (9) січня 1918 р. - IV Універсал УЦР, проголошення незалежності УНР;

січень 1918 р. - бій під Кругами.

Поняття та терміни:

«автономізація», «самостійники», «Універсали УЦР», «Генеральний Секретаріат», «Вільне козацтво», «Народний секретаріат».

Тема 22. Україна в боротьбі за збереження державної незалежності (1918-1921 рр.)

Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу. Конституція УНР. Гетьманський переворот. Українська Держава. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Акт Злуки УНР та ЗУНР. Прихід до влади Директорії. Друга радянсько-українська війна.

Окупація військами Антанти півдня України. Денікінський режим в Україні. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України.

Дати:

січень (лютий) 1918 р. — Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу;

29 квітня 1918 р. - державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського;

13 листопада 1918 р. - проголошення Західноукраїнської Народної Республіки;

14 листопада 1918 р. — утворення Директорії;

22 січня 1919 р. - проголошення Акта Злуки УНР та ЗУНР;
квітень 1920 р. - Варшавська угода;
березень 1921 р. - Ризький мирний договір;
Поняття та терміни:
«Директорія», «соборність», «отаманщина», «воєнний комунізм».

Тема 23. Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921-1928 рр.)

Голод у південних губерніях УСРР. Антицерковна кампанія. Неп в УСРР. Вхідження УСРР до складу СРСР. Політика «коренізації» в УСРР («українізація»). Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження 1920-х рр.

Дати:

1921-1923 рр. - голод в Україні;
1921 р. - утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ);
1922 р. – вхідження УСРР до складу СРСР;
1923 р. - початок політики «коренізації» в УСРР;
1925 р. - проголошення курсу на індустріалізацію

Поняття та терміни:

«неп», «трест», «індустріалізація», «коренізація», «автокефальна церква».

Тема 24. Утвердження тоталітарного режиму в 1929-1939 рр.

Форсована індустріалізація, насильницька колективізація, ідеологізація суспільного і культурного життя України. Культ особи. Масові репресії. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні - геноцид Українського народу. Згорання українізації. Антицерковна кампанія.

Дати:

1928 р. - судовий процес у «Шахтинській справі»;
1929 р. - початок насильницької колективізації; рік Великого перелому;
1930 р. - судовий процес у справі «Спілки визволення України» (СВУ);
1932-1933 рр. - Голодомор в Україні;
1934 р. - перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва;

Поняття та терміни:

«п'ятирічка», «форсована індустріалізація», «стаханівський рух», «колективізація», «розкуркулення», «Голодомор», «розстріляне відродження», «ГУЛАГ», «паспортна система», «соціалістичний реалізм (соцреалізм)».

Тема 25. Західна Україна в 1921-1939 рр.

Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Суспільно-політичні рухи, радикалізація політичного життя в 1930-х рр. Карпатська Україна.

Дати:

1929 р. — утворення Організації українських націоналістів (ОУН);
1938 р. — надання автономії Підкарпатській Русі у складі Чехословаччини;
15 березня 1939 р. - проголошення незалежності Карпатської України.

Тема 26. Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України, Південної та Північної Бессарабії та Північної Буковини до УРСР. Напад нацистської Німеччини та її союзників на СРСР. Нацистський окупаційний режим. Голокост. Радянський партизанський рух. Діяльність ОУН. Утворення УПА. Вигнання нацистських окупантів з території України. Депортація кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.). Завершення Другої світової війни.

Дати:

23 серпня 1939 р. - радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова - Ріббентропа»);
1 вересня 1939 р. - початок Другої світової війни;
22 червня 1941 р. — напад Німеччини на СРСР;
28 жовтня 1944 р. - завершення вигнання нацистських окупантів зі всієї території України;

Поняття та терміни:

«новий порядок», «План «Барбаросса», «мобілізація», «евакуація», «план «Ост», «Голокост», «колабораціонізм», «рух Опору», «Східний вал», «випалена земля».

Тема 27. Україна в перші повоєнні роки (1945- на початку 1950-х рр.)

Участь УРСР зовнішній політиці Радянського Союзу. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова. Голод в Україні 1946-1947 рр. Радянізація західних областей України. Боротьба ОУН і УПА. Придушення визвольного руху. Розгортання ідеологічних кампаній (боротьба з «українським буржуазним націоналізмом», «низькопоклонством перед Заходом», «безродними космополітами» тощо). Культура і наука.

Поняття та терміни:

«лисенківщина», «холодна війна». «відбудова», «операція «Вісла», «ждановщина».

Тема 28. Україна в умовах десталінізації (1953-1964 рр.)

Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950-1960-х рр.: припинення масових репресій, часткова реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Спроби реформування управління промисловістю та сільського господарства, соціальної сфери. Виникнення руху «шістдесятників», дисидентського руху наприкінці 1950 — на початку 1960-х рр. Культура і наука.

Дати:

1954 р. - входження Кримської області до складу УРСР;

1956 р. - XX з'їзд КПРС, засудження культу особи;

Поняття та терміни:

«десталінізація», «культ особи», «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргоспи», «шістдесятники», «дисидентство».

Тема 29. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985рр.)

Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 - початок 1980-х рр.). Спроби економічних реформ у другій половині 1960-х рр. Здобутки і проблеми соціальної сфери. Культура і наука. Русифікація. Опозиційний рух.

Дати:

1965 р. - реформи в сільському господарстві та промисловості («косигінська реформа»); перша хвиля арештів дисидентів;

1976 р. - утворення Української Гельсінської групи.

Поняття та терміни:

«застій», «дефіцит», «розвинений соціалізм», «номенклатура», «самвидав».

Тема 30. Розпад Радянського Союзу та відродження незалежності України (1985-1991 рр.)

Початок «перебудови». Загострення соціально-економічної кризи. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, створення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради УРСР. Створення Автономної Республіки Крим (12 лютого 1991 р.). Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України. Проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України.

Дати:

квітень 1985 р. - початок «перебудови»;

26 квітня 1986 р. - вибух на Чорнобильській АЕС;

вересень 1989 р. - створення Народного руху України за перебудову;

березень 1990 р. - проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР;

16 липня 1990 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет

України;

Жовтень 1990 р. - «Революція на граніті»;

24 серпня 1991 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України;

1 грудня 1991 р. - проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України.

Обрання Президентом України Л. Кравчука

Тема 31. Україна в умовах незалежності.

Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних Сил України. Дострокові вибори до Верховної Ради та вибори Президента України. Затвердження державної символіки (1992 р.), формування інституту громадянства. Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Приватизація. Лібералізація цін. Грошова реформа (1996 р.). Інтегрування України в європейське і світове співтовариство. Збройна агресія Росії проти України.

Культура, наука, спорт та релігійне життя в незалежній Україні.

Дати:

6 грудня 1991 р. - заснування Збройних Сил України;

липень 1994 р. - обрання Л. Кучми Президентом України; 1995 р. - обрання України членом Ради Європи (РЄ);

28 червня 1996 р. - ухвалення Конституції України;

вересень 1996 р. - запровадження національної грошової одиниці - гривні;

жовтень-грудень 2004 р. - «Помаранчева революція», обрання Президентом України В. Ющенка;

2008 р. - вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ); січень 2010 р. - обрання В. Януковича Президентом України; листопад 2013 - лютий 2014 рр. - «революція Гідності», повалення режиму В. Януковича;

червень 2014 р. - обрання П. Порошенка Президентом України;

2014 р. - підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС);

вересень 2014 р., лютий 2015 р. - Мінські угоди.

Поняття та терміни:

«корупція», «тіньова економіка», «Помаранчева революція», «Євромайдан», «Небесна сотня», «революція Гідності», «сепаратизм», «антитерористична операція», «анексія», «тимчасово окупована територія», «кіборги», «волонтерський рух», «люстрація».

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Бойко О.Д. Історія України: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2011.
2. Історія України. Частина III: 1917 — 2003 рр. / В. В. Калініченко,
3. І. К. Рибалка. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. — 628 с.
4. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. — К.: Либідь, 1994.— 300 с.
5. Котляр М. Кульчицький С. Довідник з історії України – К., 1996.
6. Крип'якевич І. Історія України. – Львів, 1992.
7. Рибалка І. Історія України. – Від найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. – Харків, 1995.
8. Турченко Ф.Г., Панченко П.П., Тимченко С.М. Новітня історія України ч.1 (1917- 1945): підручник для 10 класу. – К.: ВД «Генеза», 1996.
9. Турченко Ф.Г., Панченко П.П., Тимченко С.М. Новітня історія України ч.2 (1945- 1996): підручник для 11 класу. – К.: ВД «Генеза», 1996.
10. Турченко Ф.Г., Панченко П.П., Тимченко С.М. Новітня історія України (1939- 2011): підручник для 11 класу. – К.: ВД «Генеза», 2011.
11. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1991-1993.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Державна бібліотека України для юнацтва: <http://www.4uth.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України для дітей: www.chl.kiev.ua/.
3. Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.org/>
4. Бібліотека українського центру: <http://ukrcenter.com>.